

Nr 188

Utlåtande i anledning av motioner om ökad utbildning av tandläkare m. fl.

(2:a avd.)

I de likalydande motionerna I:458 av herr Hansson och II:535 av herr Hellström och fru Gradin har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t håller om utredning om förutsättningar och former för en utbyggnad av utbildningen av tandläkare och tandhygienister i enlighet med vad i motionerna anförts.

Utskottet har inhämtat yttranden över motionerna från universitetskanslersämbetet och — i vad gäller frågan om utbyggnad av utbildningen av tandhygienister — skolöverstyrelsen.

Kanslersämbetet erinrar i sitt yttrande inledningsvis om de av statsmakterna i skilda sammanhang framförda önskemålen om en utökning av intagningskapaciteten vid spärrade utbildningar och framhåller att ämbetet också arbetat för att sådana intentioner — avseende bl. a. utbildningar inom vårdsektorn — skall kunna förverkligas.

Beträffande en ökning av utbildningskapaciteten i fråga om t a n d l ä k a r e anför kanslersämbetet i huvudsak följande.

Utbildningskapaciteten vid de odontologiska fakulteterna bedömdes av departementschefen i prop. 1965:141 vara otillfredsställande. Statsutskottet framhöll det angelägna i att en av departementschefen i propositionen förebådad utredning om kapacitetsökning i Stockholm kom till stånd. Uttalandet godtogs av riksdagen.

Kungl. Maj:t uppdrog 26.1.1966 åt kanslersämbetet att verkställa den avsedda utredningen. Ämbetet har sedermera fullgjort detta uppdrag och i skrivelse till Kungl. Maj:t i februari 1969 föreslagit, att antalet nybörjarplatser vid den odontologiska fakulteten vid karolinska institutet ökas till minst 120 per år i samband med en utflyttning till nya lokaler i Huddinge. Kanslersämbetet har samtidigt förordat, att utbildningen av tandläkare under en övergångsperiod av fem år bedrivs parallellt dels i Huddinge, dels i fakultetens befintliga lokaler i Stockholm, varvid antalet nybörjarplatser vid stockholmsfakulteten under denna tid skulle uppgå till ca 200 per år.

Kanslersämbetet har vidare tagit initiativ till ett intensifierat utredningsarbete i vad avser lokal- och dimensioneringsfrågor inom den odontologiska sektorn. I sin anslagsframställning för budgetåret 1970/71 har ämbetet redogjort för de överväganden som gjorts beträffande den odontologiska fakulteten i Lund/Malmö. Kanslersämbetet har härvid uttalat, att intagningen vid fakulteten syntes kunna höjas till samma nivå som gäller i Göteborg, d. v. s. 120 nybörjarplatser per år.

I skrivelse 17.10.1969 har Kungl. Maj:t uppdragit åt kanslersämbetet att utreda förutsättningarna att snabbt öka kapaciteten för utbildning av tandläkare. Härvid skall särskilt prövas möjligheterna att bygga ut utbildningskapaciteten vid fa-

kulteterna i Lund/Malmö och Umeå. Arbetet skall bedrivas i samråd med 1968 års utbildningsutredning.

Beträffande en utbyggnad av utbildningskapaciteten i fråga om tandhygienister anför kanslersämbetet att ytterligare erfarenheter av den försöksvis anordnade utbildning som f. n. meddelas i Malmö och Örebro bör avvaktas innan tandhygienistutbildningen ges en mer varaktig utformning. Den bör enligt kanslersämbetets uppfattning införas även på andra orter, bl. a. vid den föreslagna odontologiska utbildningsenheten i Huddinge. Sammanfattningsvis finner kanslersämbetet att motionärernas yrkanden i huvudsak redan tillgodosetts och att motionerna därför inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Skolöverstyrelsen anför i sitt yttrande följande.

Överstyrelsen fick 3.6.1966 i uppdrag av Kungl. Maj:t att efter samråd med universitetskanslersämbetet och dåvarande medicinalstyrelsen igångsätta försöksutbildning av tandhygienister och efter vunna erfarenheter därav dels överväga frågan huruvida ett behov kunde anses föreligga av tandhygienister såsom en särskild yrkeskategori inom tandvårdsorganisationen, dels ock, om sådant behov bedömdes föreligga, överväga hur utbildningens anknytning till tandsköterskeutbildningen på sikt borde utformas.

Förarbetet till utbildningen (läroplan och organisation) blev tidskrävande, varför försöksverksamheten kom igång först fr. o. m. läsåret 1968/69. Kungl. Maj:t medgav 7.8.1968 att försök med utbildning tills vidare fick anordnas av Malmö stads yrkesskola i samarbete med odontologiska fakulteten vid universitetet i Lund samt av Örebro läns landstingskommuns centrala vårdyrkesskola i Örebro i samarbete med landstingskommunens specialklinik för tandlossningssjukdomar i Örebro. Relevantalet vid vardera skulle vara lägst åtta. Under 1968/69 utbildades åtta i vardera Malmö och Örebro. Fr. o. m. läsåret 1969/70 har antalet i Malmö utökats till 20.

Utbildningen omfattar ett läsår och är utformad som en påbyggnad på tandsköterskeutbildningen. För tillträde till utbildningen krävs minst två års praktik såsom tandsköterska.

Tandhygienisternas arbetsuppgifter torde främst komma att utgöras av instruktions- och upplysningsverksamhet samt munhygienisk behandling. Enligt underhandsuppgift kommer socialstyrelsen inom kort att utfärda instruktion för tandhygienisterna. Av de våren 1969 färdigutbildade tandhygienisterna har de som så önskat erhållit anställning med arbetsuppgifter som tandhygienister. Flertalet är anställda inom folktandvården och vid odontologisk fakultet.

Behovet av tandhygienister är för närvarande svårbedömt. Med hänsyn härtill och i avvaktan på längre erfarenhet än ett år av pågående försöksutbildning och på erfarenhet av de utbildades användbarhet inom tandvården är överstyrelsen för närvarande inte beredd att tillstyrka att utbildning förläggas till ytterligare någon ort. Överstyrelsen utreder i första hand möjligheterna att öka kapaciteten i Örebro så som skett i Malmö. Blir erfarenheterna av tandhygienisterna positiv och det bedöms angeläget att öka kapaciteten, bör både Stockholm och Göteborg komma i fråga som förläggningsorter. Något behov av ytterligare utredning utöver Kungl. Maj:ts uppdrag åt överstyrelsen syns för närvarande inte föreligga.

Utskottet. Motionärerna framhåller att efterfrågan på tandvård länge varit väsentligt större än möjligheterna att erhålla behandling samt att allvarliga skillna-

der i vårdefterfrågan föreligger mellan olika social- och inkomstgrupper. De påpekar vidare att flera faktorer t. ex. å ena sidan ökningen av tandlossningssjukdomarna och å den andra en önskvärd höjning av ambitionsnivån i den sociala tandvården talar för att vårdefterfrågan kommer att öka. En ökning av utbildningskapaciteten skulle enligt motionärerna kunna ske genom en ökning av intagningen av studerande vid de odontologiska fakulteterna i Malmö och Umeå. Därför skulle man kunna uppnå en avlastning av arbete från tandläkarna genom en permanent utbildning av tandhygienister, förslagsvis i Malmö, Örebro och Stockholm. Motionärerna anholder därför om en utredning om förutsättningar och former för en utbyggnad av utbildningen av tandläkare och tandhygienister.

Av kanslersämbetets yttrande framgår att ämbetet anser att intagningen vid odontologiska fakulteten i Lund/Malmö kan ökas till 120 nybörjare per år, d. v. s. samma nivå som gäller i Göteborg. Kanslersämbetet har vidare i oktober i år av Kungl. Maj:t fått i uppdrag att utreda förutsättningarna för att snabbt öka kapaciteten för utbildning av tandläkare. Utskottet finner motionärernas önskemål om utredning rörande en utbyggnad av tandläkarutbildningen redan vara tillgodosett och anser att motionerna därför i denna del inte bör föranleda någon åtgärd.

Sedan 1968 pågår en försöksutbildning av tandhygienister vid Malmö stads yrkesskola och Örebro läns landstingskommuns centrala vårdyrkesskola i Örebro. Remissmyndigheterna har uttalat att ytterligare erfarenheter av behovet och utformningen av denna utbildning bör avvaktas innan tandhygienistutbildningen ges en mera varaktig form eller förlägges till ytterligare någon ort. Utskottet som förutsätter att berörda myndigheter med uppmärksamhet följer denna fråga anser sig med hänsyn till den pågående försöksverksamheten inte böra föreslå riksdagen att hemställa om den av motionärerna önskade utredningen angående utbildning av tandhygienister.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet
att riksdagen avslår motionerna I:458 och II:535.

Stockholm den 9 december 1969

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Närvarande: se under utlåtandet nr 189.

Reservationer

1. av herr Wirtén (fp)
2. av herr Almgren (s)
3. av fru Lewén-Eliasson (s).